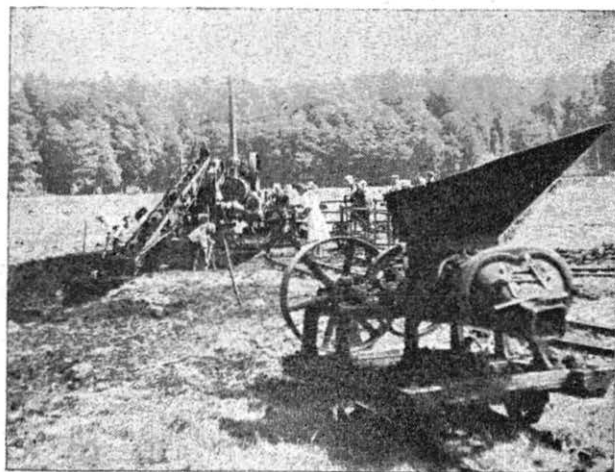

T O R F

Surowiec torfowy ma znaczenie nie tylko jako paliwo domowe i przemysłowe, ale również jako surowiec do produkcji artykułów przemysłu drobnego oraz cennych związków chemicznych. Torf w postaci proszku torfowego znajduje zastosowanie jako preparat ogrod-

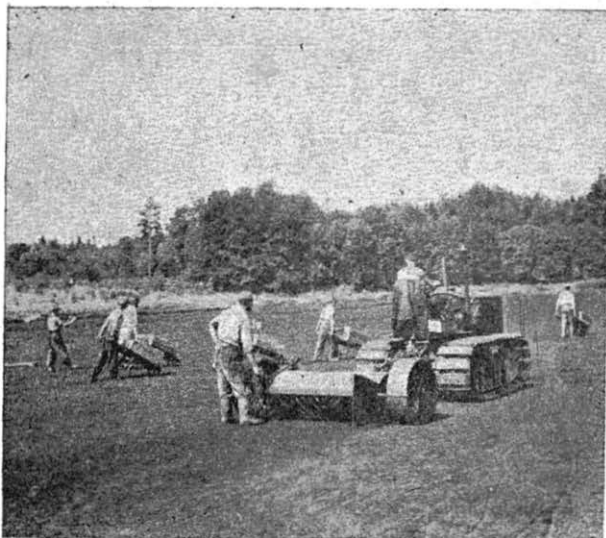
Mechaniczne wydobycie torfu (fot. CAF)

niczy i do celów sanitarnych. Grubsze sortymenty mogą być używane jako ściółka dla bydła lub też jako izolacyjny materiał budowlany. Jako surowiec dla przemysłu chemicznego torf może służyć do otrzymywania wosków montanowych oraz szeregu torfopochodnych. Gittia zawierająca większe ilości substancji organicznej może być surowcem do produkcji smoły.

W Polsce międzywojennej torf traktowany wyłącznie jako materiał opałowy nie wytrzymał konkurencji z węglem kamiennym, a kapitał przeważnie zagraniczny nie interesował się wykorzystaniem torfowisk. Całkiem inaczej sprawa przedstawia się w Polsce Ludowej, w której bogactwa naturalne odzyskały należne uznanie, a potrzeba wszechstronnego wykorzystania złóż torfu wysuwa się coraz silniej. Toteż geologowie polscy w okresie powojennym starali się między innymi dokładnie poznać złoża torfowe pod względem ilościowym i jakościowym, by przyczynić się w ten sposób do zaprowadzenia racjonalnej gospodarki surowcem torfowym. Już w okresie Planu Trzyletniego prowadzone były prace badawcze dla rozszerzenia bazy surowcowego przemysłu torfowego. Wynikiem prac geologów jest opracowanie w tym okresie pierwszej mapy złóż torfowych Polski, oszacowanie ogólnych zasobów

torfu oraz opracowanie mapy torfowisk wysokich Polski północnej.

Celem dalszego rozszerzenia bazy surowcowej zostały w pierwszym etapie Planu Sześcioletniego opracowane metody badań, uwzględniające osiągnięcia Związku Radzieckiego w dziedzinie nauki i nowoczesnej techniki. Jednocześnie wyszkolono zespół pracowników, który w drugiej połowie Planu Sześcioletniego mógł stanąć do badań złóż torfu bezpośrednio związanych z produkcją przemysłową. Doniosłe perspektywiczne znaczenie mają również pierwsze bilanse zasobów, które wyraźnie ujawniły jeszcze stosunkowo niski stopień poznania surowca torfowego. Należy stwierdzić, że mimo osiągnięć w dziedzinie poznania złóż torfu geologia nie zdołała jeszcze dostarczyć przemysłowi podstawowych orzeczeń w ilości zabezpieczającej dostatecznie jego potrzeby, które są niewspółmiernie wielkie w stosunku do możliwości geologii w tym zakresie. Stopień poznania zasobów w poszczególnych kategoriach jest bardzo mały i wynosi kilka lub co najwyżej kilkanaście procent szacunkowej ilości torfu. Stawia to przed geologią konkretne zadania na ostatni okres Planu Sześcioletniego, dotyczące potrzeb przemysłu. W świetle powyższego wyłania się przede wszystkim doniosłe zadanie wykonywania podstawowych badań złóż torfu. Dotychczasowe osiągnięcia geologii wskazują, że należy jeszcze bardziej opracować zagadnienia dotyczące typologii surowca torfowego oraz złóż torfu. Bez roz-

Frezowanie górnej warstwy torfu (fot. CAF)

wiązania tego zagadnienia nie da się szybko i wnikliwie dokonać ogólnej oceny naszej bazy surowcowej i zaprowadzić racjonalnej gospodarki surowcem torfowym tak z punktu widzenia jakościowego, jak i ilościowego. Właściwie rozwiązany problem typologii surowca torfowego i złóż torfu wpłynie również decydująco na jakość opracowywanych dokumentacji geologicznych, powinny bowiem one w myśl wymagań nowoczesnej techniki uwzględniać w sposób wyczerpujący jakość surowca i budowę geologiczną złoża torfowego, która ogólnie biorąc jest wielce złożona.

W świetle ostatnich geologicznych badań złóż torfu przeprowadzonych na torfowiskach niskich i wysokich zarysowuje się celowość stosowania bardziej racjonalnego niż dotychczas sposobu eksploatacji złóż wysokich dla potrzeb przemysłowych. Badania wykazały, że złoża typu wysokiego zawierają w spagu niemałe zasoby surowca nadającego się do celów energetycznych oraz

na potrzeby przemysłu chemicznego. Przed technologami wyłania się przeto aktualny problem opracowania metody kompleksowej eksploatacji torfowisk wysokich. Metoda ta powinna uwzględnić zarówno wykorzystanie warstw spagowych do celów energetycznych i dla przemysłu chemicznego, jak i produkcję ściółki oraz budowlanych materiałów izolacyjnych z warstw stropowych złoża.

Jeżeli chodzi o złoża torfu typu niskiego, trzeba się zająć sposobami ich racjonalnego wykorzystania dla potrzeb energetycznych, rolniczych lub nawet leczniczych (borowina).

Wykorzystanie torfu dla celów chemiczno-energetycznych stworzy warunki do rozbudowy przemysłu w częściach kraju dotychczas nieuprzemysłowionych, do lokalnego zaopatrzenia ludności w paliwo i przyczyni się do wzrostu produkcji rolniczej i ogrodniczej.